

2000/8.

A TUDOMÁNYOS MŰHELY PROBLÉMÁI

Kaufmann-konferencia az Akadémián

Apor Éva

Az MTA Könyvtár Keleti Gyűjteménye 1999. november 29-én nemzetközi tudományos üléssel tisztelgett Kaufmann Dávid (1852- 1899) emlékének halála századik évfordulója alkalmából.

Kaufmann Dávid hebraika-gyűjteménye az MTA Könyvtárában nemzetközi hírnévnek örvend. Az Országos Rabbiképző Intézet egykori tanára a középkori zsidó filozófia, történelem és kultúrtörténet kiváló tudósa volt, aki valódi szakember módjára gyűjtötte a héber kéziratokat és régi könyveket. Halála, majd felesége halála után anyósa, Gomperz Róza akaratából a gyűjtemény Kaufmann Dávid és Irma alapítvány néven a Magyar Tudományos Akadémia tulajdonába került. A gyűjtemény katalógusát a tanítvány, Weisz Miksa jelentette meg még a tudós özvegyének kívánságára 1906-ban s ugyanabban az évben a Magyar Tudományos Akadémia április 23-i ülésén Goldziher Ignác adott róla tájékoztatást. A kéziratokat és régi nyomtatványokat tartalmazó gyűjteményből Goldziher különleges értékűnek minősítette az A. 280 jelzetű kódexet, mely egy filozófiai munka héberbetűs arab nyelven, Kitáb al-muhtavi címmel, Júszuf al-Baszír műve a XI. századból, ugyanígy az A. 50 jelzetű Misna-kódexet, "mely egy Dél-Arábiából származó zsidó tudós szorgalmából a teljes Mishnah kritikailag megrostált szövegét accentuatio és hangzójelekkel nyújtja".

Felhívta a figyelmet a kéziratok közt egy hungaricumra (A. 349), "melyet már maga Kaufmann e kézirata alapján 1895-ben kiadott, ... Buda visszavételének (1686) egy szemtanutól héber nyelven írt elbeszélését". Külön méltatta a gazdagon díszített, festményes középkori kéziratokat, amelyek a zsidó könyvművészet legszebb alkotásai közé tartoznak, valamint az ókairói Ben Ezra zsinagógában véletlenül

fennmaradt középkori archívumból származó héber, arab, arameus nyelvű töredékeket a 10-16. századból, az ún. genizákat.

A centenárium örvendetes bejelentése volt, hogy befejeződött a genizák katalogizálása, amit a jeruzsálemi Jewish National and University Library tudósai végeztek Benjamin Richter irányításával, s a közeljövőben jelenik meg magyar-izraeli közös kiadványként.

Az emlékülésen a legjelesebb külföldi és hazai kutatók tartottak előadást, azok, akik évtizedek óta foglalkoznak a Kaufmann-gyűjtemény egy-egy darabjával, vagy nagyobb egységével. Az ünnepi ülés előadásai a genizakutatás és a zsidó művészettörténet kérdéskörébe tagolódtak. Az emlékülést a házigazda Apor Éva, a Keleti Gyűjtemény vezetője nyitotta meg, majd Schweitzer József országos főrabbi, a Rabbiképző Intézet nyugalmazott igazgatója és Schöner Alfréd professzor, az Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem rektora köszöntötte a konferenciát, melyen részt vett Bakonyi Béla, a Kaufmann-család leszármazottja is.

A délelőtti ülészak elnöke a párizsi Gabrielle Sed- Rajna, a CNRS kutatási igazgatója volt, előadói Benjamin Richler (Some Observations on Weisz's Catalogue of the Kaufmann Collection) és Abraham David (The Expulsion from the Papal States F1569) in Light of Hebrew Sources Preserved in the Kaufmann Collection) a jeruzsálemi Jewish National and University Library munkatársai, a közös kiadású geniza-katalógus készítői; BÍRÓ Tamás (A 16th Century Astrological MS from the Kaufmann Collection) az ifjú magyar tudós nemzedék képviselője Budapestről: Fröchlich Ida (The Dead Sea Scrolls and Genizah Studies) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Héber Tanszékének professzora (Piliscsaba); Szabados Judit restaurátor (The Restoration of the Genizah Fragments in the Kaufmann Collection) (Nagymaros). Délután Marosi Ernő akadémikus az MTA elnöksége nevében köszöntötte a konferencia résztvevőit. A délutáni ülészak előadói: Gabrielle Sed- Rajna (Research on Jewish Art in the Last Fifty Years); Evelyn M. Cohen (The Kaufmann "Mishneh Torah" Illuminations); (Jewish Theological Seminary of

America, New York,) Emile Schrijver (The Oevre of the Viennese Jewish Calligrapher Aaron Wolf Herlingen of Gewitsch) (Menasseh ben Israel Institute for Jewish Social and Cultural Studies, Amsterdam); Hermann Schmelzer (St.Gallen) előadását távollétében olvastuk fel (David Kaufmann: Denker, Gelehrter, Visionaer: Zur Geschichte seiner Genizah- Sammlung in Budapest anhand eines bislang unveröffentlichten Briefes); Beöthy- Kozocsa Ildikó (Restoration of Two Mediaeval Hebrew Codices in the Kaufmann Collection) (Budapest). Az előadások sorát Ormos István, a Kaufmann Gyűjtemény kurátorának rövid összegzése zárta (The Kaufmann Collection).

A konferencián bemutattuk az MTA Könyvtár tulajdonában lévő Kaufmann Dávid portrét, Thein Izidor festményét, melynek restaurálása erre az alkalomra készült el az MTA Művészeti Gyűjteményének vezetője, Szabó Júlia jóvoltából. Az emlékülést követően a portré a Művészeti Gyűjteményben nyert elhelyezést.

Másnap a konferencia résztvevői lerótták tiszteletüket Kaufmann Dávid sírjánál a Kerepesi temetőben. A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának koszorúját Apor Éva helyezte el, imát mondott Schweitzer József országos főrabbi.

A konferencia anyaga Keleti Tanulmányok - Oriental Studies c. sorozatunkban jelenik meg.